

גישה מבוססת חזקות בחינוך חוץ כיתתי ובחינוך הרפתקני: הזדמנויות לצמיחה אישית

גישה מבוססת חזקות נשענת על הרעיונות של הפסיכולוגיה החיובית. פסיכולוגיה חיובית היא מדע של תפקוד מיטבי, הכלול חקר חוויות סובייקטיביות חיוביות, תכונות אישיות חיוביות וגורמים חיוביים. גישה מבוססת חזקות מיישמת את הפסיכולוגיה החיובית בתחום החינוך והלמידה ומדגישה את החשיבות של מאמץ התלמיד ושל הנכסים ההתפתחותיים האישיים. לפי דגם החזקות, האפשרות הטובה ביותר להתפתחות קשורה ליישום כישורים ולא לתיקון ליקויים. גישה מבוססת חזקות לחינוך וללמידה מציעה לפתח הערכה של חזקות, להתאים את החוויה הלימודית לצורכי התלמיד, ליצור רשתות תמיכה, ליישם ולפתח חזקות. לדעת כותבי המאמר, יש חשיבות מיוחדת לעיצוב חוויות למידה חדשות המתמקדות ביישום ובפיתוח חזקות.

פעילויות המאפשרות להביא לידי ביטוי את הצדדים החזקים של התלמיד גורמות לתגובה רגשית חיובית. מחקרים מצביעים, כי רגשות חיוביים מקדמים את הפתיחות למגוון רחב של אפשרויות קוגניטיביות והתנהגותיות, זאת לעומת הקיבעון המחשבתי שבה בעקבות תחושות שליליות. ההשלכות הפסיכולוגיות של הרגשות החיוביים הנובעים מחוויית החזקות גורמות ליצירת משאבים נפשיים, אינטלקטואליים וחברתיים. לכן, יישום ופיתוח חזקות מהווה בסיס להתמודדות עתידית עם אתגרים.

גישה מבוססת חזקות היא בעלת פוטנציאל יישומי גבוה בתחום החינוך הבלתי פורמלי. חינוך חוץ כיתתי וחינוך הרפתקני יוצרים סביבות חינוכיות חדשות, עתירות אתגר, המקדמות כינון חוויות משמעותיות וקשרים בין-אישיים ומסייעות להתמודדות מוצלחת ומאתגרת עם האתגרים של חינוך חוץ כיתתי. מכאן, שעיצוב תוכניות חינוכיות עשוי לקדם את ההתפתחות של הכישורים והחזקות, מה שיגרום להעצמה ולצמיחה. המחקר האמפירי שנערך על ידי כותבי המאמר הצביע על החשיבות של שילוב בין חינוך חוץ כיתתי וחינוך הרפתקני לבין דגם החזקות – במיוחד במה שקשור ללמידה בעלת משמעות, העמקת הקשרים הבין-אישיים והתמודדות עם אתגרים פיזיים. גישה מבוססת חזקות בחינוך חוץ כיתתי מעשירה את הלמידה המשמעותית, הופכת תלמידים למודעים יותר להזדמנויות למידה ומאפשרת לפתח רפלקציה עצמית ולתרגם כישורים לאסטרטגיות למידה אישיות. פיתוח חזקות הביא גם לבניית רשת קשרים בין-אישיים ולעבודת צוות יעילה. תלמידים השתמשו בצדדים החזקים שלהם כדי ליצור קשרים עם תלמידים אחרים ולבנות אמון בין-אישי.

ממצאי המחקר מראים, כי שילוב בין גישה מבוססת חזקות לחינוך חוץ כיתתי עשוי להביא לתוצאות התפתחותיות חיוביות. תלמידים שהראו מודעות גדולה יותר לחזקות שלהם דיווחו גם על רמה גבוהה של צמיחה אישית. נמצא, אם כן, כי גישה מבוססת חזקות מאפשרת:

- למקד את תשומת הלב בהזדמנויות למידה להתפתחות אישית.
- להעמיק את הקשרים הבין-אישיים.
- ליצור דרכים יעילות יותר של התמודדות עם אתגרים.
- להעלות מוטיבציה פנימית.

יש לציין, כי גישה מבוססת חוזקות אינה מונעת להתייחס לפערים בביצוע. ההיפך הוא הנכון: דגם החוזקות מאפשר להתייחס לפערים הללו בצורה יעילה יותר. העדפת ההזדהות עם הכישורים על פני הזדהות עם הליקויים והפניית המאמץ לפיתוח הכישורים והחוזקות מאפשרות להשתמש בחוזקות לשם ייסות עצמי וניהול הצדדים החלשים. לכן, גישה מבוססת חוזקות מייטרת את הצורך בעיצוב ההתערבות הממוקדת בליקויים. תהליך יישום הפוטנציאל האישי בסביבה התומכת, כמו הסביבה שנוצרת במסגרת חינוך חוץ-כיתתי, מאפשר לתלמידים לפתח את החוזקות המבוססות על מגוון כישוריהם. חוזקות אלה תהיינה חלק אינטגרלי של התהליך הכולל של למידה, התפתחות אינטלקטואלית ורכישת השכלה.

התקציר נבוסס על המאמר:

Passarelli, A., Hall, E., & Anderson, M. (2010). A strengths-based approach to outdoor and adventure education: Possibilities for personal growth. *Journal of Experiential Education*, 33(2), 120-135.